

## ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:  
 Egész évre... 16 kor.  
 Negyedévre... 4 «  
 Helyben házhoz hordva:  
 Egész évre... 20 kor.  
 Negyedévre... 5 «  
 Vidékre postán szállítva:  
 Egész évre... 24 kor.  
 Negyedévre... 6 «

# TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és  
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:  
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszatérésére  
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a  
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 jüster.

NAGYVÁRAD, május 8.

## Cigányok Magyarországon.

Hetek óta lázas izgatottsággal tárgyalják a dánosi rablóvilkos cigányok pörét. Budapest közönsége nagy tömegekben hömpölyög a törvényszéki épület körül, hogy ha már csak a kiváló protekció juttathat is belépő jegyet a tárgyaló terembe, — legalább a bejutott szerencsések egyes elejtett szavaival elégitse ki feleslegizott kíváncsiságát.

A cigánykérdés oly régóta vár rendezésre és bámulatos, hogy még máig sincs rendezve, ma is ott van, ahol századokkal eze'ött. Az az hogy nem ott van, mert az álhumanizmus felszabadította teljesen eme rakoncátlan kóborló hadat, a mely minden emberi érzelm nélkül teljes állatias vadságában burjánzik, folyton a közbiztonságot veszélyeztetve, rabló módon vagyont, igen sokszor pedig életet is követelve.

Ha jól emlékezem József császár idejében történt arra intézkedés, hogy megtelepedjenek a cigányok. Ez a telepítés a lehető legszigorubb rendelettel volt keresztül hajva.

De egyszersmint a legkimélettelebbül is, mert ha valami rablásban találtak brevimann az egész bandát kiirtották. És ez annyiban volt eredményes, hogy a telepítés részben sikerült, mert a kóborló cigány védelemben ugyan sehol sem részesült. Ezért volt ez különbség rendszabályozás, mint a humanizmus köpönyege alatt a mai.

A cigány tulajdonképen hazátlan, mert az egész földtekén található, korlátlan kóborlásai neki országokat nem határolnak. Találtam közönséges sátoros cigányokat, a kik franciául, spanyolul, olaszul, németül, bosnyák, szerb, orosz, lengyel, sőt még török nyelven is beszéltek. Ez is azt bizonyítja, hogy határt nem ismernek vándorlásaikban.

A történelirők egyáltalában nem egyeznek meg abban, hogy a cigány Magyarországon mikor fordult meg legelőször. Egyik azt mondja, hogy már Árpád előtt itt volt, a másik pedig, hogy Árpáddal jöttek be és hazájuk Kelet India, miből azt hiszem, hogy a bekövetkezett népvándorlást ők kezdték meg legelőször.

Ha a cigány foglalkozásmódját vesszük, amennyiben t. i. ez megállapítható két főcsoportra lehet osztani: megtelepedettek és kóborlók. Az előbbiek azoknak a leszármazottjai, a kik az első telepítés idejében ragadtak meg. Tudjuk, hogy a nálunk megtelepedett cigány a régi időben egy-egy nemes birtokos ur bőkezűségéből a falu végén raga-ztéknek házhelyet, anyagot kapott, hol a levélhordó, futár, küldönc szerepét, továbbá az ö-szes sármunkákat végeztek, valamint a zenére ügyesebbek a földesur rendes fizetéses zenekarát képezték.

Ezek voltak az ősei ama híres muzsikuskoknak, kiknek soraiából a Bihariak, Patkárus, Ferkók, Bunkác, Raczok, Radcsok. Fátyol Károlyok kerültek ki. Ezeknek művészetük nemcsak Magyarországon, de külföldön is dicsőséget szereztek leszármazottaiknak, akik erre mindenkor büszkék lehetnek.

A megtelepedettek másik része már annyira beolvad, hogy a mezei munkával, némelyik pedig eltekintve a kovács mesterséget, már az arató munkától, a kasza és kapától sem irtózik. Mindazáltal az ősi hajlam egy-egy tagjában visszaüt, a mely a falusi udvarok liba, csirke, pulyka elkörmölésében nyilvánul.

A másik veszedelmesebb fajtája a kóborló sátoros, vagyis oláhcigány. Ez a legveszedelmesebb fajta a cigányoknak. Semmiféle törvényt nem ismerő, vallás nélkül élő kegyetlen, vérengző, rabásból, gyilkolásból, lopásból és fosztogásokból él. Keresztelést nem ismer, temetőbe nem temetkezik. A vajda élet és halál ura és az árulást föltétlen halállal bünteli, s azt ők maguk hajtják végre.

Innen magyarázható ama téktelen hazudozás, tagadás, melylyel a polgári törvény előtt viselkednek. Apa nem ismeri agyermekét, gyermek a szüleit. Szóval a legképtelenebb tagadás. Ha elítélik egykedvűen veszi, mert kisebb büntetésnek tartja a polgári büntetést, még ha halálos is, mintha árulásért a vajda ülteti agyon vagy pusztíttatja el. A féktelen tagadásnak ez a nyitja.

Eme csoportnak vannak egyes uralkodó családjai is, a melyekől a több törzsekre szakadók nyerik a vajdákat. Ilyen cigány nevezetes családot négyet ismerünk, még pedig leginkább a büntettek sorozatából; ezek a Lakatos, Ko-

lompár, Rostás és Rafael nemzetség. Az ön igazságszolgáltatásban a vajda föltétlen röviden végez. A bűnös cigányt egyszerűen leütik és nyomtalanul elássák. Soha sem tud arról senki semmit. A ki pedig elárulni merészkedik egy tagját is a bandájának, az elbucsuzhatik bátran a világtól. Sorsot a cigány vall a törvény előtt, a ki többre becsüli a netaláni bosszuját, mint az életét.

Családi életük nincs a legnagyobb sodomitaságban élnek. Számítatlan kegyetlen büntény jellemzi őket. Hány erélyes mezőört legyilkolnak, aki tanuja, bár véletlenül valamely büntényüknek.

Egyik legkedvencebb foglalkozásuk a lókupekedés. De ez is csak azon arányban, hogy kilenczted része lólozásban nyilvánul. Meg vesznek például a piacon leggyakrabban döglőfélen levő lovat bőre árán úgy szólva csak azért, hogy rendes járathoz jussanak. Ha egyszer a cigány járathoz jut, addig lopja a lovat még a nála lévő járlat kis ló igazítással a lopott lóra rá nem illik. Mert ha csak az a hiba a járlatban, hogy a ló fél szemü a két szemüből csinál egy szemüt. De ha nem illik a járlat a lóra egyszerűen lebunkózza és a bőrét adja el még a járlatra alkalmast talál. A Wolfi-erdő sokat beszélhetne ilyen cigány eljárásról. Azonban arra is van eset, hogy a sötétben ellopott ló a paszusnak nem felel meg, lebunkózása alkalmatlan idő hiánya miatt egyszerűen az utszéli fához kötve találja meg a gazdája másnap.

Magamnak is volt részem benne, hogy egy sötét esős szeptemberi éjszaka évekkel ezelőtt két lovat ellopták addig; még kocsisom illetmény tengerije elhelyezése végett az istalóból kifordult. Rögtön észrevéve a lopást, körülbelül tudva az irányt a szomszéd községben lóra ültetett cselédségem megtalálta a két lovat a falu végén. Szerencsém az volt, hogy a főtolvajok kocsit akartak lopni a faluban, ezidő alatt a ló őrizésére bizott cigány a bajt észrevéve közeledő cselédségemben, a lovat magára hagyva megugrott és a falu mellett levő bokros patak mederben eltűnt. Sokszor volt alkalmam tanulmányozni szertelen életüket, de ez eset óta különösen érdeklődtem eme veszedelmes fajzat iránt. Ismereteimet gyarapították

**Az Érmelléki Kereskedelmi Részvénytársaság**  
 borkiviteli osztálya ajánlja tisztán kezelt hegyi borait.

egy kiváló csendőr felvilágosításai is, ki több éven élet-halál harcot vívott a cigányokkal.

Miként említém soká fontolgatják a cigánykérdés megoldását — még egy-egy dånosi eset újból fel nem idézi eddig el-elült eme kérdés rendezése. Pedig eme mindenképen veszedelmes fajzat napról-napra égetőbbé teszi az intézkedést, mert már lehetetlen tovább tűrni garázdálkodásaikat.

Mint általános kérdés megoldásához a cigányügy rendezéséhez szerény véleményemet a következőkben vagyok bátor közre adni. Legelőször helyhez kötni erőszakos telepítés útján oly móddal, hogy a bandákat teljesen szét szedve, minden egyes családot igen messzire egymástól külön-külön kell letelepíteni. Természetes a lovat és kocsit árverésen eladni. Az ebből befolyó összeget cigány telepítési alapként megfelelő módon kezelni a szükséghez képest állami hozzájárulással. Gyermekeit hét éves korától állami telepeken nevelni a karaván családból kiszakítani minden egyes cigányt törzskönyvi számmal ellátott személyes igazolványi könyvvel ellátni amely nélkül sehová ki nem mozdulhat és bizonyos térre szorítani, hogy ne vándorolhasson. Gyermekeiket megfelelő mesterségre államilag neveltetni. A felnőtt rakoncátlanokat javítóintézetben tartani. Magától értve a kormánynak a cigányügy élére egy biztost kell állítani, még pedig a megfelelő segédlet és szükséges költséggel. A szétválasztott sátoraljakat letelepítve felügyelettel ellátni és foglalkoztatni. A családfőnél 7 éven alóli csecsemők és gyermekeket gondoztatni addig még iskolába kerülnek az állami intézetben.

A felügyeletet a községi előljáró, csendőrség és közigazgatási hivatal gyakorolná. A felnőtt ha katonának alkalmas, egyszerűen besorozni különös te-

kintettel állapotára. Az idősebbek pedig községi szolgálatra lennének beosztandók.

Mint hogy a túl humanizmus többszörösen megbosszulta már magát, velők szemben a legerélyesebb kiméletnélküli eljárást igényli, hogy az ország lakossága nyugodtan lehessen, amely most rettenésben él a kóbor oláh cigányok kegyetlen vérengzése miatt. Erélyes rendszárvállyal 8—10 év alatt a cigányból rendes polgárt lehetne nevelni. Ellenkezőleg örök veszedelmes átka lesz országunknak.

**Kaczvinszky Andor.**

**A kivándorlási törvényjavaslat.** Gróf Andrassy Gyula belügyminiszter a mai ülésen fogja beterjeszteni a kivándorlásról szóló törvényjavaslatát.

**A horvát bánhelyettes a Házban.** Czrnkovich Miklós bánhelyettes ma reggel tíz órakor bejött a képviselőházba s huzamosabb ideig tárgyalat Wekerle Sándor miniszterelnökkel.

## ORSZÁGGYÜLÉS.

### A képviselőház ülése.

Budapest, május 8.

Elnök: *Fusth Gyula.*

A mai ülés tíz órakor kezdődik.

Az elnök bejelenti, hogy Nyári Béla néppárti képviselő sürgősen interpellálni kíván a belügyminiszterhez a dunántúli agrártorradalom tárgyában. Erre az interpellációra háromnegyed 2 kor térnek rá.

A mentelmi bizottság jelenlevő tagjai leteszik az esküt.

### A budget.

*Mihályi Tivadar* nemzetiségi képviselő a mai nap első szónoka. Kállossy József legutóbbi

beszédével foglalkozik. Kállossy öket hazaárulással vádolta.

*Zachariás János:* Nem igaz!

*Mihályi Tivadar:* Azzal vádolják a nemzetiségieket, hogy a memorandum bizottság Bécsbe ment panaszkodni. De hiszen a magyar törvényhozás tagjai is nap-nap után Bécsbe mennek tárgyalni.

*Zachariás János:* De nem a császárhoz.

*Mihályi Tivadar:* A memorandum perben ártatlanul vádoltak bennünket. (Zaj.)

*Az elnök:* Ezzel a kijelentéssel szemben áll a bírói ítélet. Ne tessék a bírói igazmondást kétségbe vonni. (Helyeslés.)

*Mihályi Tivadar:* Az irredentizmus vádja képtelenség. En nem gravitálok kitélél. Szeretnék békésen együtt munkálkodni a közös érdekű ügyben. Azt állítják, hogy a nemzetiségi kérdést mi csináljuk erőszakos agitációval.

Felkiáltások a balpárton: Így ezt senkisémm állította.

*Mihályi Tivadar:* Az ország nagyobbik fele nemzetiségiekből áll. (Zaj.)

*Kiáltások:* Ez már nem igaz!

*Mihályi:* A magyarosító politikában nem fogunk résztvenni.

*Kiáltások:* Ezt elhiszük!

*Mihályi Tivadar:* Miért beszélt a belügyminiszter olyan kicsinylőleg oláh pártról, amikor az ő nevük román nemzetiségi párt. A legutolsó írástudatlan román is büszke arra, hogy ő római származású európai. (Derűtség)

*Fenyvesi Soma:* Római lovagok!

*Lukács László:* Azért mégsem jöttek Jeruzsálemből. (Derűtség.)

*Mihályi Tivadar:* A sajtó-ügyek terén a nemzetiségiekkel szemben súlyosabb ítéleteket hoznak a bíróságok. (Zaj.)

*Kiáltások:* Ne gyanusítson!

— Rendre!

*Mihályi Tivadar:* Hosszabban beszél még a sérelmekről, majd betegezi azzal, hogy nincs bizalommal a kormány iránt és a költségvetést nem fogadja el.

*Halász Lajos:* A kormány vasutpolitikájá-

## „TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

### A bűn malma és a malom bűne.

Írta: Emile Bergerat.

Rövi száru pipával, háti tarisznyámmal nekivágtam a határnak. Tájékp «motivumot» kerestem. Emelkedett lelki hangulattal csatangoltam a ragyogó, gyönyörű reggelen. — Megvallom, hogy nem annyira a tündéri, aranykőben uszó harmatos mező keltette bennem ezt a magasfoku művészi lelkesültséget, hanem inkább az a jóféle vinkó, amint egy korcsmában ittam egy hatféle ágazó keresztutnál.

Hogy mi is az a motivum? Kérdezzék csak meg a bölcs professzoroktól, — a motivum olyan hely, amelyben az egész táj karaktere kidomborodik. Idiosyncrasia ez, — amint gyönyörűen kifejtetem a korcsmárosnak.

— De van erre olyan, — mondta a korcsmáros, és kimutatott arra az utra, amely egy völgybe kanyarodott le, — van ott lent a völgyben egy elhagyatott malom, bizonyosan tetszeni fog önnek. Jó idio. . .

— . . . syncrasia?

— Az, az. De nem fél a kísértetektől?

Kísértetektől? Mi az ördög? Hát a malom nappali tanyájuk? — Hogy ezt megtudhassam, megint kérnem kellett a topázsinű borból.

— Hát a művész ur nem tud erről? Itt őlt meg egy kis fiú a nagybátyja, meg a nagynénje az örökségért. Előkelő urak voltak pe-

dig . . . Mennyi újságíró járt itt akkor! — Mind a kutyát akarták látni.

— Miféle kutyát?

— Hát amelyik megtalálta a gyereket. Én őriztem.

Kit?

— Kit! Hát a kutyát. Hej nem volt üres a korcsmám egy pillanatra se.

Semmit se tudtam az egésztől. Akkor havas hatásokkal dolgoztam, Normandiában voltam. Mivel másrészt izgattak a kísértetek, fölkeredtem megnézni a bűn malmát.

Jól itél a korcsmáros. Ez aztán igazi idiosyncrasia. Képzeljének el gerendákból, meg kötörmelékkekből egy romot, amelyet már csak a vadszeder sűrű indái, meg az élődsi növények hatalmas bozótja tart fent. A roskatag omladék még ott van a tetőnek korhad, mohlepte váza, mint valami óriási összetépett pókháló. Középpütt egy törött vizkerék, aminek a küllőit befonta a vízi inda, mint a guzsaly szárát a kenderszész. A zsilipnek meg ép oszlopaira felkapaszkodott a vadszőlő és a zöld levél körül messze csillogtak a rézvörös türtök. A tó vize kék, mint a velencei ég s szélén köröskörül tunyán terül el a vizitök széles levele s mint egy-egy tündérszem, messze kacag sárgaszínű, virága. Balfelé befutva a sulyom-indától, körülölelve a fehér vízi liliomtól, rozszant csónak ring, — a kötél rég leázott karikájáról.

A tulsó parton telepedtem le, szemben a rozszant malommal, melynek bájjait megkettőztette a ferdén ráeső reggeli napsugárözön. Egy XIII. Lajos-korabeli ó kastély árnyékában he-

lyeztem el turista-székem és elkezdtem meglopni ceruzámmal a gyönyörű tájéket, — egyszerre száguldó automobil recsegése zavarta meg a harmoniát. A pöfögés egyre közeledett s pár pillanat múlva az auto előtűnt azon az uton, amelyen én is jöttem; megállott a malom előtt, s kiszállott belőle két férfi, egy nő egy kis fiú, meg egy kutya.

Elég különös csoport volt. Eszembe jutott, hogy a harmadik üveg bort bucsupohárkép egy negyedik is követte, — s úgy éreztem, mintha nem volna egészen rendben a retinám. — A rajzom azonban kezdett határozottan kidomborodni.

A hölgy elég csinos arcu, ruhája barna testhez álló, elegáns, minden cífráság nélkül. A két férfi negyvenes lehetett; az egyik vörös, a másik barna. Járásuk, széles válluk elárulta a sportkedvelő voltukat. A gyerek jókedvű volt és c-inos. Vidáman simogatta a kutyát, amely ugy látszott nagyon szerette. Ők nem láthattak engem.

— Kísértetek, — gondoltam — ki látott valaha kísérteteket, akik festői tájakat akarnak fotografálni! — Csakugyan elővette a vörös az ismerős szekrénykét, kinyitotta kulcsal a kastély ajtaját s bement. Nemsokára kinyílt az emeleten egy ablak, s kikiáltott egy hang.

— Látszik az auto, — toljátok félre.

A barna eltoita a malom mellé, — bizonyosan nem akarták, hogy a kép stílusát rontsa, és igazuk volt benne, — aztán átment a balpartra, beugrott a csónakba s odahajtotta a zsilip tövéhez. — kezdtem nem érteni a dol-

ról beszél. A vasuti vonalakat nem arra vezeték, ahol a kereskedelmi érdek azt megkövetelné, hanem mindenféle politikai mellékletek miatt összekötnek vasutal olyan városokat, amelyek tulajdonképpen kiesnek a helyes közlekedési irányból. (Ugy van.) A csatornázásnál is jobban tekintetbe kellene venni a gazdaságok érdekeit. (Helyeslés.) A városok lakáspolitikája is rossz. Azok közt, akik az építkezéseket intézik, egyetlen szakember sincs. A város legvitálisabb érdekű ügyeiben laikusok intézkednek. (Ugy van.) A közegészségügy más államokban az állami gondoskodás tárgyát képezi. Nálunk ezzel is hátra vagyunk. Ennek pedig a közegészségügy vallja kárát.

A nevelésügy az állam feladatát kell, hogy képezze. A kultur államoknak ez egyik legszébb és legfontosabb feladata. Természetes azonban, hogy nálunk az összes iskolának államosítása óriási összegbe kerülne. Egyszerre ezt a kérdést már csak e miatt sem lehetne megoldani. (Ugy van.) A kormány e téren is megtepte a kezdőlépéseket. (Helyeslés.) A lelkes kérdés is sok kívánni valót hagy még maga után. Különösen a kis papság helyzete nem irigylendő. (Ugy van.) A csendőrség oly fontos szerve a közrendnek, hogy a jobb dotációt tovább halasztani nem lehet. A szeszkontingens megváltásával járó eredményekről tesz említést. A városi törvény megalkotását sürgeti. (Helyeslés.) A költségvetést elfogadja.

### Supilo a horvát ügyekről.

Supilo Ferenc: A jelenlegi kormány politikát sérelmesnek tartja Horvátországra. A kormány ellen minden eszközt felhasználnak, mert ez a kormány súlyosan belenyúlt Horvátország belügyeibe. Igazságtalan tilalmat állítanak fel a horvát nyelv használata ellen. Ránk akarnak erőszakolni egy idegen nyelvet. Ez meg bosszulja magát. A mostani helyzetet Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter okozta. Ő nekünk sürgőnyt küldött a nemzeti küzdelem idejében, amelyben azt mondta, hogy

a szabadság küzdelemben harcoljon a magyar és a horvát egymás mellett. Es most mégis azt látjuk, hogy a kormány ugyanazokkal az eszközökkel él, amelyekkel a mindenkori szabadelvű kormányok éltek.

A kormány politikáját legjobban jellemzi, hogy nem akadtak Horvátországban tiz tisztességes olyan ember, aki a bán mellé állott volna. Rakodczay a nemzeti társadalom hulladékaiból állította össze a kormányt.

Az elnök: Ha folytatja a sértegetést, meg fogom vonni a szót.

Supilo: Rauch báró szaladgált jobbra-balra támogatásért, de nálunk sem nuciativat sem segítséget nem kapott. Rauch most, hogy báni méltóságát valahogy tető alá vigye párbajozni akart. Pedig egyszer lett volna már Rauchnak alkalmja arra, hogy megverekedjék amikor őt Kuehn-Héderváry nyilvánosan tanuló gyermeknek nevezte. Ekkor kevesebbel is beérte. Rauch a fiemei rezolúció idején is feltűnt a politikai téren és Dalmátia visszacsatolásának csinált propagandát.

Kezdetben voltak olyanok akik szívesen látták Rauchnak banná való kinevezését. Ezután még terjedelmesen elmondja, hogyan változott meg a horvátok magatartása Rauchhal szemben. A pesti lapok azt irták, hogy Rauchhal komolyan tárgyalnak Horvátországban. O belőle hamar kiábrándulnak és ma már senki sem veszi őt komolyan. Rauch azt mondta Wekerlenek, hogy őt Zágrágban egy teljesen összeállított kabinet várja és Wekerle azt hitte, hogy amit Rauch elfogad, azzal a horvátok is megelégszenek. Ez tévedés volt. Wekerle tárgyal Frankkal is, azzal a Frankkal, akivel annak idején Strassnow, egy nagy stílu diplomata is tárgyal. (Derütség) Supilo ezután a bánról és néhány jelen nem lévő horvát képviselőkről sértően nyilatkozott.

Az elnök rendreutasítja és figyelmezteti hogy meg fogja vonni tőle a szót. A horvát képviselők össze-vissza kiabálnak. (Zaj.)

Az elnök (csönget): Csendet kérek.

got. Így elrontani a csónak bájos ágyát! A gyermek ide-oda nézelődött, figyelt, mintha a szerepét várta volna. Majd vidáman tapsolt és a kutyát megkötötte a zsiliphez. Az én művészi szempontom egyre jobban halványodott. Egyszerre csak a nő is beszélt a csónakba, intett a kis fiúnak, aki elevenen ugrott utána.

— Rajta! — kiáltott a hang az ablakból.

Es amint most láttam, — szinte megdermedtem a rémülettől.

A barna behajtotta a csónakot a víz közepére. Zugva haladt előre a vízi virágok közt. A nő mosolygott a kis fiura és a pillangókat mutogatta neki. Az kihajolt, hogy elkapjon egyet röptében, s ebben a pillanatban... a hölgy meglökte... Szent isten, nem álmodom?

A gyerek egy meseszerű ügyes mozdulattal a csónakba esett. Remegett tetőtől-talpig. Észrevette. Térdre vetette magát, kegyelmet kért... De a sikoltozását nem hallottam, csak a mozdulataiból láttam ezt. Megőrijtő csend. Hogyan, a bucsupohár megfosztott hallásomtól?...

A nagynéne elérzékenyedik. Ő maga is könyörög büntetésének, a nagybátyjának. De az kérlelhetetlen. Az evezőt emeli a nő fejének. Agyonüti, és utána löki a vízbe, ha csak ujját is megmozdítja érte.

Végezni kell. A nő engedelmeskedik. Együtt vesznek fel a bárka fenekéről egy hatalmas követ. A gyermek megrázkódik, s ájultan omlik a csónak fenekére. A hölgy maga kötözi nyakára a követ. A gyerek nem áll

ellent. Már meghalt. A nő megcsókolja a homlokát. Ó! A hiéna!

Kiáltani akarok. Előugrani, megakadályozni a gaztettet. De mintha az én lábamra kötötték volna azt a követ, és a torkomra ránehezül, megfolyt ez az átkozott csend.

Felteszik a padra, a nő a fejét fogja a férfi a lábát, meglöbálják és messze bedobják az azurszínű tó virágos vizébe.

— Hah! Nyomorultak! Mindent láttam!... Itt voltam az árnyékban...

— Minek nem maradt ott, — mordult rám a nagybátya mérgesen nevetve.

— Első a gyerek, majd aztán számolunk gyilkosok! — Es ledobtam a kabátom.

— Csak hagyja, — kiált rám kacagva a nagynéne, — még náthát kapna, nézze; — és a kutyára mutat. A kutya eloldta a kötelékét és egyenesen odauszik, ahol kis gazdája elmerült. Megfogja az övénel, felemeli és a kötél végén ott uszik a kő. — Mi ez? Igen, a kő uszik. Hozzákapok, — parafából van. — Örült vagyok, vagy álmodom?

— Elszakadt a film, — kiált az ablakból a hang.

— Hogy? A film! — De hát önök?

— Egyszerű akrobaták vagyunk, uram, egy mozgókép-színháznak dolgozunk.

— Igen, és annak a jelenetnek nem volt tanuja semmiféle, nehogy egy festő ur Kezdejük előlről, kis Jules-öm.

— Ahogy parancsolod, anyuskám. A víz oly jó meleg.

Supilo aki az iratcsomónak amelyből a beszédet olvassa végére jut. Mindenki megkönnyebbülten sóhajt fel, amikor egy újabb vaskos csomót huz elő nagy derütség mellett és folytatni kezdi a felolvasást.

Kiáltások: Aha, most következik a második felvonás.

Supilo nem hagyja magát zavarni és tovább olvas.

Supilo a horvát jogok mellett olvas ezután Végül kijelenti, hogy nem fogadja el a költségvetést.

### Szemere lázítása.

Supilo felolvasása után Nyári Béla interpellációja következett. A képviselő a következő interpellációt intézte Andrássy Gyulához:

1. Van-e tudomása a belügyminiszter urnak arról, hogy Szemere Kálmán nevű budapesti lakos Tolnamegyének különösen dombovári járásában a földmívelésosztályt a tulajdon intézménye, a birtokos-, bérlo- és papi osztály ellen izgatja?

2. Van-e tudomása a belügyminiszter urnak arról, hogy a dombovári járás mint egy ötven községében »Dombovárvidéki« szabadgazdák egyesülete címén egyesületeket alakított anélkül, hogy az alapszabályokat a kormányhoz jóváhagyás végett felterjesztették volna?

3. Igaz-e az, hogy a belügyminiszter ur a járási főszó'gabirónak Szemere Kálmán kitiltására vonatkozó rendeletét hatályon kívül helyezte és ez által lehetővé tette Szemere Kálmánnak azt, hogy a kormány támogatására hivatkozva izgatásait folytathassa?

4. Hajlandó-e olyan közigazgatási intézkedéseket foganatosítani, amelyek a felizgatott földmivesosztály lecsendesítésére alkalmasak?

5. Van-e tudomása az igazságügyi miniszter urnak arról, hogy Szemere Kálmán nevű budapesti lakos aláírásával oly tartalmu plakátokat osztottak szét Tolnamegye dombovári járásában, amelyek a földmives osztályt a tulajdon jog intézménye a birtokos, bérlo és papi osztály ellen gyűlöletre izgatni alkalmasak és ha igen, szándékszik-e sürgősen utasítani a királyi ügyészséget arra, hogy a plakátok szerzői ellen a törvényes intézkedéseket tegye?

Budapest, 1908. május 8-án.

Dr Nyári Béla, orsz. képviselő.

Andrássy Gyula gróf belügyminiszter kijelenti, hogy Nyári interpellációjában felhozott dolgok kissé túlzottak. Bejelenti, hogy az izgatás eredménytelenné tételére intézkedett. A csendőrségi létszámot megerősítette, az izgató röpiratokat elkoboztatta, Szemere Kálmánt pedig II-od foku határozattal Tolnamegye területéről kitiltotta.

A miniszter válaszát a Ház tudomásul vette.

Az ülés fél három órákor véget ért.

### Leleplezett pénzhamisító szövetség.

A közelmúlt hónapokban mintha elcsendesedtek volna a pénzhamisítók és a sok leleplezéstől megfélemlülve úgy látszott mintha Bihar-megye meglenne tisztulva a pénzhamisítók káros garázdálkodásától. Ez a csend csak látszólagos volt, mert ha Bihar-megyében nem is ütöttek tanyát a hamisítók, ellenben a szomszédos Szilágyvármegyében annál serényebben láttak hozzá a gyártáshoz.

A legújabb pénzhamisító szövetség üzeméről és leleplezéseiről margitai tudósítónk a következőket telefonálja nekünk.

Margitán és a szomszédos falvakban az

utóbbi időben oly sűrűn jelentek meg a hamis ötkoronások, mint eső után a gomba. Különösen a Szilágymegyével határos községek lakói szenvedtek sokat a hamis ötkoronások miatt. A csendőrségeknek egymásután tettek feljelentéseket a károsultak. A csendőrség a feljelentések alapján heteken keresztül nyomozott a vidéken, azonban sehogysem tudott nyomára akadni a pénzhamisítóknak.

A szövetség tagjai igen ügyesen intézték a hamispénz forgalomba hozatalát. Minden egyes darab értékesítésénél, mikor az illetőnek gyanuja merült fel a pénzek új színe miatt, azt mondták, hogy azért olyan fényesek és újak a pénzek, mert a király 40 éves uralkodása alkalmából új pénzeket veretett. A laikus nép elhitte a vastag hazugságot és elfogadta a hamispénzt s csak akkor győződött meg annak hamis volta felől amikor azt valamelyik üzletben akarta értékesíteni.

Napról napra szaporodtak a csendőrségek-nél a feljelentések és a legszélesebb körű nyomozás indult meg, azonban eredménytelenül. A nyomozat során csak annyit tudtak felde-riteni a csendőrök, hogy a pénzhamisítók nem Biharban, hanem a szomszédos Szilágymegyében vannak s onnan bocsátják ki rendszeresen készleteiket. A csendőrség a különböző jelen-ségekből megállapította azt is, hogy a hamis pénzt egy és ugyanazon emberek hozzák for-galomba.

A nyomozásterét ezután Szilágymegyébe tették át és az ottani csendőrséggel egyetem-ben kezdték meg a nyomozást. Ekkor már annyira jutottak a csendőrök, hogy tisztán állott előttük, miszerint a pénzhamisító szö-vetség Nagypacalusán székel. Titokban folyt tovább most már Nagypacalusán a kutatás. Hetekig voltak emberek gyanu alatt míg végre kiderült a való.

A csendőrség elfogott egy suhancot, aki szintén a gyanúsítottak között volt. A suhanc eleinte tagadott mindent, később azonban a csendőrök kereszkérdései alatt zavarba jött s mindent elmondott. A suhanc vallomása meg-lepte a csendőröket, mert azt vádolta meg ép-pen a hamispénz-gyártás fővezérségével, akire a csendőrök legkevésbé gyanakodtak. Ugyanis a suhanc a tanítót vádolta be. Azt állította róla, hogy annak lakásán van a gép is és ott csinál-ják éjjelenként a hamispénzt.

A csendőrség a vád alapján tegnapelőtt este váratlanul megjelent F. J. tanító lakásán, ahol a csendőrök zárt ajtókra találtak és nem akarták bebocsátani őket, azonban az erélyes felszólításra a bentlők kinyitották az ajtót s a csendőrök egy egész társaságot találtak együtt, köztük a tanítót is. A megrémült emberek nem tudták magukat menteni, mert a körülmények ellenük vallottak. A szobában ugyanis éppen munkában volt a társaság. Ott volt a prés is, melyben egy félig elkészült ötkoronás volt.

A szobában kutatást tartottak a csendőrök és még több terhelő bizonyítékot is találtak. Ezeknek alapján a társaság összes tagjait, akik a tanítón kívül egyszerű földmives emberek voltak letartóztatta a csendőrség és a bűnlele-kek együtt a zilahi ügyészségre kísérték őket, ahol megindult a vizsgálat ellenük.

A szerencsétlen megtévelyedett tanító nagy-váradi származású ismert családnak a sarja, azonban az utóbbi időben, a mióta Nagy-pacalusára lett kinevezve elhanyagolta tanul-mányait is és csak a mohó élvezetekre adta

magát. Ezek természetesen felemésztették sze-rény fizetését és így sodorták őt a bűn lejtő-jére.

## UJDONSÁGOK.

\* **Vay Péter — apát.** A király a vallás és közoktatásügyi magyar minisz-ter előterjesztésére a Szent Mártonról nevezett vaskai javadalmas apátságot gróf Vay Péter apostoli protonotáriusnak, esztergom-főegyházmegyei áldozárnak adó-mányozta.

\* **A hegyi építkezések a városi ta-nácsban.** A hegyi építkezések ügyében teg-nap rendkívüli ülést tartott Nagyváradi város tanácsa. Mindenáron azt akarja, hogy akik a régi uzus alapján a hegyen építkeztek, nem-csak kihágásért szenvedjenek büntetést, hanem a tanácsi engedély nélkül épített házakat szét-hányassák. Egy bizottságot küldtek ki, amely-nek tagjai Komlóssy József gaz. tanácsnok, Gerő Armin főkapitány és Lukács Ödön adó-ügyi tanácsnok. A bizottság helyszíni szemlét tart s egyenkint megvizsgálja az engedély nél-kül épített házakat. Ilir szerint nemcsak arra terjed ki a vizsgálat, hogy a kérdéses épületek közegészségi és közbiztonsági szempontból ki-fogás alá esnek e, hanem egyáltalán van-e épi-tési engedélye a tulajdonosnak. Pedig ha szo-rosan veszik ezt a dolgot, a legtöbb villa is szabályszerű engedély nélkül épült, mert az előtt az volt a bevett szokás, hogy a hegyi építkezéseket egyszerűen bejelentették a hegy-bírónak. A hegyi építkezők most is ezt tették. Az teljesen helyes, ha a városi tanács meg-vizsgálhatja a hegyen épült házakat s ha köz-biztonsági vagy közegészségi tekintetből azok egyik-másika kifogás alá esik, annak megfelelő állapotba hozását elrendeli s ha ez bármi ok-ból nem vihető keresztül, az illető épületet le-bontatja. Azonban a közbiztonsági és közegész-ségi tekinteteknek megfelelő épületek lebontá-sa csak azért, mert engedély nélkül épültek, nemcsak méltánytalan, de a még mindig ér-vényben levő szabályzat szerint jogtalan és törvénytelen is. Ennyire nem szabad menni a szegény polgárokkal szemben a városi tanács-nak, annál inkább, mert az ő mulasztása is, hogy nem akadályozta meg az építkezést. Hogy ezután megakadályozza az engedély nélküli épi-tkezéseket, ez is jogos; de visszamenőleg nem lehet alkalmazni a szigor, mert ezáltal család-okat juttathat köldusbotra. Különben a mi-niszter is jóváhagyta már nemcsak Czoczek József építkezését, hanem néhány más hegyi építkezést is.

\* **Kinevezés Krahm Aladárt** a pénzügy-igazgatóság irnokát Hlatky Endre ügyvédi ka-marai elnök az ügyvédi kamarához irodatisztté nevezte ki.

\* **Nagyváradiak Péosett.** Holnap, má-jus 10-én leplezik le Pécs városában Kossuth Lajos szobrát. Az ünnepélyen Nagyváradi város törvényhatósági bizottsága is képviselve lesz s koszorút helyez a szoborra. A város képvisele-tében Komlóssy József, dr Istvánffy István, dr Tóth Ferenc és Balogh Dóme ma utaznak el Pécsre. A város hatalmas koszorujának széles piros-féhér-kék szalagján „A nemzet eszmény-képének — Nagyváradi város közönsége” fel-irat van.

\* **A városiapidijasok kérelme.** A városi tisztviselők és alkalmazottak fizetés-ren-dezésénél Nagyváradi város törvényhatósági bi-zottsága aapidijasokkal a legmostohábban bánt el. Dacára, hogy százezer koronánál ma-gasabb összeget emészt fel évenként a fizetés-rendezés, ezen nagy összegből alig jutott valami a városapidijasainak, akik a silány díjazás mellett tovább is koplalni kénytelenek. Most aziránt foly modtak a törvényhatósághoz, hogy ré-zükre évi 160 korona lakbért juttasson. Ez a kérelem a mai néhez megélhetési viszonyok mellett nagyon is indokolt s a törvényhatóság bizonyára módot fog találni, hogy a város leg-szegényebb segédszemélyzetének nyomoruságos helyzetén segítsen s ezáltal némileg pótolja azt a mostoha elbánást, amelyben aapidijasokat a fizetésrendezés alkalmával részesítette.

\* **Szűcs Géza balesete.** A városi villa-mos telep mellett szerencsétlenül járt Szűcs Géza városi tb. fő-zámvevő állapota, mint rész-vétellel értesülünk, igen sulyos. A kocsis és a villamos oszlop közé került ballába borzalma-san össze van roncsolva s fokozza a bajt, hogy a lábszárcsont szilánkosan tört össze, ami nem-csak a kezelést, hanem a gyógyulást is nagyon megnehezíti. A baleset ügyében a rendőrség megindította a vizsgálatot úgy a gépész ellen, mert valószínűséggel bir, hogy az ő vigyázatlansága okozta a szerencsétlenséget. Amidőn a város kocsisa meglátta, hogy közeledik a gőz-gép, intett a gépésznek, hogy fékezze a gépet, s így bejuthasson a fogattal a villamos mű ka-puján. A gépész azonban a kocsis intésére meg-eresztette a gőzt alul és felül s a gép fűtőit. A lovak ettől bokrosodtak meg s így követ-kezett be a szerencsétlenség.

\* **Zámory László halála.** Ismerte és kedvelte egész Nagyváradi ur közönsége az öreg Zámory László bácsit, a kaszinó derék gondnokát. Evek hosszú sora óta volt gond-noka a kaszinónak, melynek apró belső ügyeit aprólékos gondnal vitte. Zámory László és a kaszinó szinte elválaszthatlanok voltak egymástól; most a halál kiszólitotta az öreg urat kedves foglalkozásából, amelynek apró gondjaihoz az utolsó napokig ragaszkodott. A család a kö-vetkező gyászjelentést adta ki.

Öz. Zámory Lászlóné, szül. Rostássy Ag-nes, leánya: Margitka, testvérei: öz. Nagy Im-réné, szül. Zámory Lujza és gyermekei, Zám-bory Sarolta, Horváth Ferenc és neje, Pet-ranszky Gizella és gyermekei, sógornője: Ros-tássy Róza, valamint számos rokonok nevében legmélyebb fájdalommal tudatják a szerettei lérvének, legjobb sógornak és nagybácsinak, Zámory László Biharmegyei Casino gondnokának f. hó 8-án éjjel 11 órakor, életének 67-ik évében rövid szenvedés és a halotti szentség-ek ájtatos felvétele után történt gyászos elhunytát. A megboldogult drága hait földi maradványai f. hó 9-én d. u. fél 5 órakor fognak a róm. kath. egyház szertartása szerint a Casino épü-letében levő lakásán beszenteltetni és az olaszii temetőben örök nyugalomra téetni. Az enge-sztelő szentmiseáldozat pedig f. hó 11-én d. e. 10 órakor fog az olaszii róm. kath. plébánia-templomban az Egék Urának bemutatattni. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonai tisztelettel meghívattak. Nagyváradi, 1908. május 8. Aلدás és béke poraira!

\* **Munkáslakások Anton.** Ant közsé-gében oly mizerábilis lakásviszonyok vannak, hogy a szegényebb munkások egyáltalán nem kapnak lakást és ott húzák meg magukat, ahol tudják. Most, hogy a jelenlegi kormány a munkáslakásokra vonatkozólag intézkedett, Ant község képviselőtestülete kijmondotta, hogy munkáslakásokat fog építeni s a határozat alap-ján már meg is tették az első lépéseket. A la-kások építési ügyében legutóbb kérelemmel

járultak az alispánhoz, hogy eszközöljön ki részükre a földművelésügyi minisztertől megfelelő segítyt.

**\* A Rét-utcaiak kövezést kérnek.** A Rét városrész egyes utcáit kikövezette a város, de még sok utca most is ősi állapotban van ezen városrészben. A Rét-utca is ezek közé tartozik. Az ottani lakosok most kérvényt nyújtottak be a városhoz, melyben kérik, hogy végre-valahára köveztesse ki ezen utcát is és mentse meg őket a feneketlen sártól, illetve portól.

**\* Az anyarozs mérgezés és a belügy-miniszter.** Ismertettük annak idején, hogy a belügyminiszter a belényesi járásban előfordult anyarozs-mérgezési esetekre vonatkozólag jelentéstételre hívta fel az alispánt. Az alispán kimerítő jelentést is tett az ügyről s most erre a miniszter leküldte határozatát. Eszerint a miniszter, mivel az anyarozs-mérgezés nem általános és az egész ország területén csak nagy ritkán fordul elő, nem kíván körrendeletileg intézkedni. A belényesi eseteket illetőleg az anyarozs-mérgezés megakadályozását az alispán feladatának mondja. Az alispánnak azon előterjesztését, hogy a malmok ellenőrizzék az őrlés végett hozzájuk vitt rozs mennyiségét nem tartja célravezetőnek, hanem inkább a nép kioktatását irányozza elő a miniszter. Ezenkívül meghagyta a miniszter, hogy a piacra kerülő rozskészletet a hatóság orvosok vizsgálják felül. Ez ugyan még annyit sem ér, mint a molnárok felülvizsgálata, mert ugyanis kivihetetlen. Belényesnek 53 községe bir egy szál orvossal, az pedig nem ülhet ott a nyomasztó rozs piacon.

**\* Beczkay kérése.** Beczkay Artur volt vámfelügyelő legújabbán azt kérte Nagyvárad városától, hogy egész szolgálata idejére, körülbelül 18 évre utólag évi 500 koronát, tehát összesen mintegy 9000 koronát fizessen ki részére Nagyvárad városa lakbér címen. Ezen követelését arra alapítja, hogy a város költségvetésében a neki járó évi 500 korona lótartrási átalány a lakbér-rovatba volt bejegyezve. A városi tanács véleményét kért arra nézve a v. főügyésztől, aki most kifejti a kérelem jogtalan voltát.

**\* Nagy tűz Dízseren.** Margitai tudósítónk jelenti, tegnapelőtt éjjel óriási tűz pusztított Dízser község határában, ahol Boboszkay János margitai tiszviselőnek fekszik a tanyája. A tanyán hatalmas épület van, melyben két család lakott. Az épület kéményeit nem tisztították ki kellőleg a kéményseprők és ennek folytán tegnapelőtt éjjel, mikor már mindenki aludt a tanyán, a kémény kigyulladt. A tüzet nem vették észre azonnal s így a láng belekapott az épület tetőzetébe. Csak mikor már az egész tető égett, vették észre a lángokat. A szomszédos községekből összefutott a nép, azonban az oltásra gondolni sem lehetett. Az épület teljesen elhamvadt a benne lévő gazdasági felszerelésekkel, valamint butorokkal együtt. A tűz a közeli istállóra is átcsapott s azt is elhamvasztotta. A kár tetemes.

**\* A 48-as Népkör a Zöldfában.** A Nagyvárad 48-as Népkör a Zöldfa-szállodába helyezte át a Zsiga-házban volt helyiségeit. A Zöldfában szép nagy, tágas helyiség áll a Kör tagjainak rendelkezésére. A 21. szobában van a könyvtár elhelyezve, mely úgy mint eddig, ezután is kedd és péntek délután 6-7 óráig lesz nyitva a kör tagjai használatára végett.

**\* Képarverés.** Hetven darab jobbál-jobb eredeti festmény kerül eladásra vasárnap délután 11 órakor az Edison színház előcsarnokában. A kiállított képek között, Porge Gergely Nagy Zsiga, Frecskay, Szentmiklóssy, Juszkó

Gulácsy Oláh és sok más elsőrendű festőművész képei láthatók. Ingyen megtekinthetők.

**\* Kirándulás Révre.** Az Erdélyi Kárpát-Egyesület révi fiókja a kiránduló közönség szíves figyelmébe ajánlja, hogy a felügyelete alatt álló Révi-Zichy barlangi vendéglő f. évi május 1-én megnyitott s a megfelelő jó ellátásról és kiszolgálásról ez évben is Dolgos Ignác jóhírű vendéglős gondoskodik.

**\* Névmagyarosítás.** Neszedá Lajos nagyvárad p.ü. fővigyázó vezetéknevét Nemes re magyarosította.

**\* A Pannonia étterem új gazdája.** Jó konyha, tiszta italok és szolid kiszolgálás. A Pannonia étterme most gazdát cserél. Ugyanis Czipót Ferenc, aki eddig, mint főpincér volt az étteremben, átvette az étterem vezetését és mint új gazda fogja tovább is szolgálni a közönséget. A Pannonia mellett fölösleges reklamot írni az intelligencia, melynek kedvenc helye ugyanis ismeri. Az új vendéglős az eddig kiérdemelt elismerést csak jobban megfogja erősíteni, mer: jelszava: mindent a közönségért. Ilyen jelszó után pedig biztos lehet a közönség, hogy igényei szolid árak mellett mindentekintben ki lesznek elégítve.

x MOLNAR H. Bémer-téri cukrászdájában állandóan 2-szer naponta friss Mignon kávéhoz való sütemények és tea-sütemény kapható. Telefon 395.

## SZÍNHÁZ.

### Heti műsor.

Szombat: Három feleség.  
Vasárnap délután: Nagymama.  
Vasárnap este: Három feleség.

### Bemutató a Népszínházban.

Tegnap este adták a Népszínházban először az Ezeregyj című operettet. A darab meséje igen bájos kis mű s sokban segíti a zenei részt, amely ugyan nem szorul támogatásra, azonban mintegy kiegészítője megkívánja a jó szöveget.

A darab meséje röviden össze foglalva a következő: Szulejmán szultán európai körutat tesz s erről az utjáról sok modern reform tervel tér haza s azokat országában meg is akarja valósítani. Így az egynejséget is beakarja vinni országába. Szerelmes lesz a szultán egy Leila nevű leányba, akit azonban nem vehet feleségül származása miatt. Varázslóhoz megy Szulejmán, s annak varázslatától elalszik. Almában látadás tör ki ellene s ő ruháját elcseréli egy halász ruhájával. A halász pedig férje Leillának s ettől kezdve ő foglalja el a szultáni hatalmat s Szulejmán mint halász feleségül veszi Leillát.

Az ál szultán azonban megunja az uralkodást és visszatér, mire a szultán a varázslat alól felébred s maga mellett látja Leillát. A leányt a szultán feleségül is veszi. A darab zenéjét Strausz János a világhírű zeneszerző szerzte. Bécsben hónapokig volt kassza darab az Ezeregyj. Budapesten Környei Béla és Nay Leona grófnő jutottak nagy szerephez. Érdekes része a bemutatónak Langer Karolin tánca, aki két keleti táncot mutat be. Igen halás szerepe van Virág Jenőnek is. A szöveget Stein Leó írta.

**A Szigligeti színház és az Edison.** A városházán érdekes kérvény fekszik, amelyet még januárban, az Edison színház megnyitása előtt nyújtott be Erdélyi színházgazdától. A kérvény, amelyet a direktor már azóta nobilis módon visszavont, tényes bizonyítványt állít ki

az Edisonról. Azt mondja, hogy a korzó immár nagy népszerűségnek örvendő mozija, az Edison színház rendkívül kényelmes berendezésénél, tökéletes tűzbiztonságánál és eleganciájánál fogva, főképp pedig a nyári kerthelyiség miatt mely a lehető legkellemesebb szórakozó hely a közönség számára, az Edison alkalmas arra, hogy ártalmára legyen a színháznak, amelynek publikumát elvonja. A városi hatóság napirendre tért a különben is idejémult kérvény fölött, annál is inkább mert a főkapitány véleménye szerint is az Edison színház a kulturát szolgálja, amit működésével fényesen igazolt. Egyébiránt az Edison tegnap bemutatott gyönyörű műsorát nagy elragadtatással fogadták.

**A háromfeleség.** Tekintettel a nagy érdeklődésre, Erdélyi Miklós igazgató vasárnap este az Aranyvirág helyett is a Három feleséget tűzte előadásra.

## ÁVIRATOK.

### Uray főrendiházi tagsága.

Budapest, máj. 8. Uray Bálint főrendiházi tagsági jogának helytelen megállapítása tárgyában dr. Sándor László kapitány vezette a vizsgálatot, mely most nyert befejezést. A vizsgálat alapján megállapította a kapitány, hogy a hibát Csörge Zoltán jegyző követte el, aki a bárónak két kiskorú fia adóját is az övéhez írta.

### Közös miniszteri tanácskozás.

Bécs, május 8. A legutolsó közös miniszteri tanácskozás után az a hír volt elterjedve, hogy a legközelebbi közös tanácskozás ideje május 10-ére van kitűzve. Most ezt a hírt Bécsből megcáfolták s kijelentik, hogy a tanácskozás ideje még nincs eldöntve. Így május 10-én nem lesz közös miniszteri tanácskozás.

## Igazságszolgáltatás.

### A dánosi bűnpör.

— Kihallgatták Pistát is. —

Az utóbbi napokban lankadt az a nagy érdeklődés, melylyel a közönség a pör tárgyalását eleinte kísérte, két nap óta azonban újra akkora tömeg gyűlt egybe a megyeháza közgyűlési termében, hogy még az előszobában és a folyosókon is szorongtak az emberek. A nap hőse már nem a híres Tuta; a közfigyelem Murzsa és a Pista felé fordult.

Az elnök féltizkor nyitja meg a tárgyalást. Folytatják Murzsa kihallgatását.

Dr. Veigelsberg védő: Hány revolver volt nálatok, mikor Dános felé mentetek?

— Kettő.

— Kinél volt?

— A Tutánál az egyik, a tizenkettes, a másik a Bajkánál volt, de ez rossz volt, nem lehetett vele löni.

Lakatos Pista, a másik cigánygyerek kihallgatása következett.

— Ismered a vádlott cigányokat és vannak rokonaid közöttük?

— Luterna, Tuta és a Márton a testvéreim, a Lulugya az édesanyám.

— Figyelmeztetek, hogy nem kell vallanod, mondhatod, hogy nem akarsz vallani.

— Igen, akarok!

— Hoánan mentetek Gyöngyösre?

— Mátyáspusztáról. Ott voltunk az erdőszélen egész nap.

— Kik voltak ott?

— A Párnó, a Tuta, a Jani, a Bajka, a Doiár, a Luterna, a Csoroszlya, a Marcsa. Az volt az oka mindennek. Ha ő nem lett volna, akkor nem történt volna Dánoson a dolog.

— Mit hoztak Dánosról a férfiak?

— Egy órát láttam a Dolánál, egy revolvert a Párnónál, meg függőket a Marcsánál. Olyan zöld kő volt benne.

Ezután az ügyész meg a védők intéztek kérdést a purdéhoz.

Többek között azt mondja Pista:

— A cigányok között az a szokás, hogy aki megmondja az igazat, azt megölik, aztán eldobják az erdőben.

— Megtörtént ez már sokszor?

— Meg bizony.

— Hát ez a tankó hol pörköldött meg?

— Mikor szárogatták a tüznél, akkor megpörköldött.

Megismeri sorban a rongyokat, amelyekbe az asszonyok a pénzt csavargatták.

Az ügyész: A vizsgálóbírónak azt mondta, hogy a rablott pénzt két helyen elásták. Máshol az anyádét, máshol a Mártonét. Az a pénz még máig is a szentkirályi puszta van elásva. Meg tudnád mutatni azt a helyet?

— Nem. Már elfelejtettem, hogy hol van.

Az elnök tíz perc szünetet ad.

Szünet után újra Pistát faggatják.

Az ügyész a pénz feltalálásának a körülményeit kérdezi tőle, mire a gyermek pontosan, részletesen elmondta, hogy az öreg cigányasszonnyal, meg a csendőrmesterrel hogyan találták meg a pénzt.

A védők kérdéseket intéznek a Pistához.

— Nem akartak az emberek Dánosra menni?

— Nem, Marcsa mondta, hogy menjenek, mert nem volt pénze, aztán kellett neki, mert a férje Vácon volt elzárva. Ő volt az oka mindennek.

A tárgyalás folyik.

Ezután Kolompár Jánost hallgatják ki. A tanu mindent úgy mond el, mint a két előtte kihallgatott tanuk.

A tárgyalást két órakeresztette az elnök.

## NYILTTÉR.

### „PANNONIA“ étterem.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, miszerint a

### „PANNONIA“

éttermét, hol hosszabb ideig, mint főpincér működtem, a mai napon átvettem és azt ezután a saját felügyeletem alatt a legerősebb alapon fogom tovább vezetni.

Főtörekvésem lesz t. vendégeimet a legizletesebb ételekkel és tisztán kezelt italokkal a lehető legjobban kielégíteni.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve, maradtam

kiváló tisztelettel

**CZIPÓT FERENC,**

vendéglős.

### Nyilatkozat.

Nagyvárad város közigazgatási bizottságának honosítási kérelem tárgyában hozott elutasító határozatát több helybeli lap tegnap nyilván tendenciózusan oly értelmezéssel közölte, hogy e határozat következtében nekem

E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelőséget a szerkesztőség.

Nagyváradról távoznom kell. Reputációm és üzleti érdekeim megóvása vegett e ferdé értelmű ellenében kijelentem, hogy honosítási kérelmem elutasítása egyáltalában nem jelentheti azt, hogy nekem Nagyváradról távoznom kellene, pláne, hogy innen kiutasítható volnék. Tizenegy év óta vagyok a város adófizető polgára s a nagyváradi rendőrkapitányság, mint I. fokú iparhatóságától 13007—1899. skp. sz. alatt nyert iparengedélyem folytán mindenkor szorgalmas és tisztességes munkával kerestem meg a kenyeremet. Különböző közigazgatási bizottságoknak határozata még nem jogerős és bizonnyal, hogy a legfelső fórum megfogja változtatni a tarthatatlan határozatot. A személyemet ért támadásokért az illetékes bíróság előtt fogok magamnak elégtételt szerezni.

Nagyvárad, 1908. május hó 8 án.

**Haragh Mór,**

ékszerész.

## Dr. DÖRI ISTVÁN

városi tisztviselő alügyész

ügyvédi irodáját megnyitotta,

lakása: Szilágyi Dezső utca 7.



REGÉNYCSARNOK.



## TÉVUTON.

Regény.

Ita:

**ALESSANDRO SCARPA.**

(Folytatás.)

(57)

A környezet nyomorult s szegényes volt egy kerti falon áthajlottak egy perfa agai, melyek már tavaszi ruhában pompáztak s a friss fésző lomb között egy sárga rigó énekelt. Nehány tűz-vöröser geranium ragyogott ki egy alacsony ablak rozsdás vasrácsai közül, megélenkítve a setét egyhangúságot.

Mélységes kékségű, fellegtelen égbolt, mint egy lapis-lazuli sátor, vonta fényét a setét háztetők fölé. A légnyomászó, lankasztó volt s émelyítő hulladék s fonnyadt zöldség szagot árasztott. Egy ablak mögött egy női hang mélabus, kéjes szerelmi dalt énekelt.

Egyszerre a rigó és az énekesnő hangja elhalt, tompa nyögés és vihogás hangzott fel a magányos utcában és fekete füst tölté el a léget.

Zinka, ki utolsó időben igen ideges lett, ijedten összerendezte.

— Semmi, semmi, csak egy temetés, — nyugtatá meg Truyn és levette kalapját.

Es itt is volt már a menet — egy római temetés egész félelmetes festőiségében... a tetőtől talpig fekete zsákba burkolt férfiak hosszú processziója, kiknek szemei csak két keskeny nyíláson át világlottak ki, kötéllal átkötött derékkal, fáklyát, vagy a halál ijesztő jelvényeit felmutató zászlókat hordozva; a mezitlábbas, csukás barátok sokasága, végre a koporsó ríktó sárga szemfödéllel, mit szinte beburkolt, hajlott testű alakok vittek vállaikon.

Hozzá a fáklyák vörösdéd fénye és sűrű fekete füstje, a nyögő, elfojtott ének... Kísértetiesen, az enyészet és tömjén vegyes izgató illatával, mint egy darab a sírból feltámadott középkor... így vonult át a menet a keskeny utcán.

Zinka félajultan állt Truyn mellett.

Gabriella, kit gyermek létére kevésbé hatott meg a látvány, kíváncsi szemekkel követte a halottas-menetet.

Párszor Truyn lovaglást is tett vele a Campagnában. Ez eleinte nagyon mulattatta Zinkát. Ekkor egy izben Sempályval találkozott, ki két csodaszép unokatestvérével csapongó kedvben lovagolt át az anemonákkal elhintett lapályon. Ettől fogva, mindig kifogása volt; nem ment többé a Campagnába. — Mintha meg nem eshetett volna, mindig és mindenütt, hogy velük találkozzék!

Miért is maradt Rómában? Sterzl nem akart hallani elutazásáról, mert szerinte, a római társaság ezen elutazást, mint egy elvesztécsata utáni visszavonulást fogta volna fel s mint olyat gunyolta volna.

Természetesen egészen más okból, a bároné is ellene szegült a római tartózkodási idő megrövidítésének. A Palazetto t. i. május tizenötödikéig ki volt fizetve.

Vajjon komolyan távozni vágyott-e Zinka? Gyakran beszélt róla, mennyire vágyik haza; mindannyiszor, ha szó volt az elutazásról, összerendezte s elhalványult. Félt vele találkozni — és mégis vágyva vágyott rá. S ha este a Palazetto szalonjában néhány ismerőssel együtt volt, — Truyn minden este eljött, Siegburg gyakran, — Truyn észrevette, hogy valahányszor lenn az ajtó nyikorgása felhatszott, Zinka megrázkódott és várakozásteljesen szegze szemeit az ajtófüggönyre.

Szegény szívében még mindig a remény egy neme élt, egy faradt, halálra sebzett remény, mely nem volt már egyéb nyugtalan-ságnál — fájdalomnál.

(Folyt. köv.)

## KÖZGAZDASÁG.

### Értéktőzsde.

— Délután 4 órakereszt.

**Budapest, május 8.**

|                               |   |   |        |
|-------------------------------|---|---|--------|
| Osztrák hitelrészvény         | — | — | 626.25 |
| Magyar hitelrészvény          | — | — | 734.75 |
| Leszámitoló bank              | — | — | 403.—  |
| Rimamurányi                   | — | — | 509.25 |
| Osztrák m. államvasuti részv. | — | — | 644.50 |
| Közuti vasut                  | — | — | 528.50 |
| Városi villamos vasut         | — | — | 282.50 |

### A gabonatőzsde határidői

— Délután 4 órakereszt.

**Budapest, május 8.**

|                    |                    |       |
|--------------------|--------------------|-------|
| Buza okt.          | 50 kilogrammonként | 11.81 |
| Buza ápr. 1908     | —                  | 8.51  |
| Rozs ápr.          | —                  | 12.57 |
| Zab ápr.           | —                  | 91.11 |
| Tengeri máj. 1908. | —                  | 7.32  |

### Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. május 8.

|   |   |   |        |
|---|---|---|--------|
| Magyar arany járadék 4 száz.            | — | — | 109.25 |
| Magyar koronajáradék 4 száz.            | — | — | 92.—   |
| Magyar koronajáradék                    | — | — | 81.25  |
| Magyar földteherment. kötvény 4. sz.    | — | — | 92.—   |
| Horvát-szlavon földteherment. kötvény   | — | — | 95.—   |
| Magyar nyereséjű sorsjegy kölesön       | — | — | 185.—  |
| Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön | — | — | 140.—  |
| Osztrák járadék papírban                | — | — | 91.57  |
| Osztrák járadék ezüstben                | — | — | 96.50  |
| Osztrák járadék aranyban                | — | — | 113.75 |
| Osztrák korona járadék                  | — | — | 29.55  |

A szerkesztőségét felelős

**Dr. VUOSKICS GYULA.**

**!! Kedvező fizetési feltételek !!**

## Saját érdeke

minden hölgynek, hogy

**tavaszi ujdonságainkat**

női ruhaszövetek, selymek, delinek és mosóárakban, ugyszintén tavaszi női felöltők és tafft kabátokban megtekintse.

**Szebbet, jobbat, divatosabbat**

**sehol olcsóbban nem kap mint nálunk.**

### Két nagy csődtömegből

került 2500 méter gyapju delin à 50 kr., valódi »Koechlin«-féle levartimok à 42 kr., **1000 méter csikos tavaszi kelme 75 krajcártól, 1650 méter szines és fekete tafft 1 frt 20 kr.-ért, 120 széles tafft fihr és liberty selyem még nem létezett olcsó ár 2 frt 88 kr.**

**Struc boák, selyem alsók, japán övek**

**27 százalékkal olcsóbb mint bárhol.**

### Vászon és asztalneműekben

a régi elismert szolid minőségek és áruk.

Nagybecsű pártfogást kérjük:

# Wallerstein Fülöp Fiai

Bémer-tér, Pannonia mellett.

**!! Kedvező fizetési feltételek !!**

## Közgazdasági Bank r. t.

Nagyváradon, Teleky-u. 10.

Telefon 742. ————— Telefon 742

**Hitelt nyújt** váltóra, folyószámlára, értékpapírra, betáblázás mellett ingatlanokra.

**Elfogad betéteket**

**5%**

kamatozás mellett a betét napjától számítva. (Betét kamat-adót a r. t. viseli.)

**Takarékosság előmozdítása céljából** forgalomba hozta **Selfmen-féle** takarékperselyeit, melyek már is nagy népszerűségnek örvendenek. Ily perselyek 6 korona betét lefizetése ellenében a pénztárnál kaphatók.

Intézetünk elvállalta hazánk egyik legtekintélyesebb életbiztosító intézetének: a Magyar Élet és Járadék Biztosító Intézet, mint szövetkezet vezérképviselőt.

Cheque számla szám 21.261.

tisztelettel:

Közgazdasági bank részvénytársaság.



**Uj üzlet! Uj üzlet!**

## Lukács Nándor butor-raktára

műasztalos-, kárpitos- és díszítő műhelye  
Nagyvárad, Fő-utca 8. sz. Széchenyi szállodával szemben.

**Állandó raktár:** háló, ebédlő uri szoba és szalon berendezések, mindennemű modern styl szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok rendkívül nagy választékban. 210

**Pontos kiszolgálás. Olcsó árak**

Kívánatra rajzok és költségvetések ingyen



### Versenyárgyalási hirdetmény.

Nagyvárad város tanácsától nyert felhatalmazás alapján a Nagyváradon építendő nyári szinkör építő munkáinak vállalati biztosítása céljából f. évi május hó 20-án d. e. 10 órakor a városi székház bizottsági termében zárt ajánlati versenyárgyalást fogok tartani.

A szóban forgó munkák 78000 kor. költséggel vannak előirányozva s azok tervei, valamint a munkák végrehajtására vonatkozó pályázati feltételek a városi mérnöki hivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Vállalkozó ajánlatában kijelenteni tartozik: miszerint a terveket s a pályázati feltételeket ismeri s azokat magára kötelezőnek elfogadja. Vállalkozók ajánlatukhoz a vállalati összeg 5 százalékát tartoznak biztosítékképpen vagy készpénzben, vagy óvadékképes értékpapírokban, vagy pedig a városi pénztár megfelelő letéti nyugtájában csatolni.

Az ajánlatban csak magyar állampolgár vehet részt.

A zárt borítékba helyezett és szabályszerűen lepecsételt ajánlatok legkésőbb f. évi május hó 20-nak d. u. 10 órájáig hozzám nyújtandók be.

A beérkezett ajánlatok közül Nagyvárad városa szabadon választhat. Ajánlattevőt tett ajánlata azonnal, ellenben Nagyvárad város közönségét csak közgyűlési jóváhagyás után kötelezi.

Nagyvárad, 1908. május hó 4. én.

**Juricskay Barna**

árverési küldöttségi h. elnök.





## BUZIÁSI PHÖNIX ÁSVÁNYVIZ

**VESE- ÉS HÓLYAGBAJOKNÁL MINDEN VIZET FELÜLMUL.  
KELLEMES, KISSÉ SAVANYKÁS IZŰ, VASMENTES, SZÉNSAVDUS,  
RENDKIVÜL ÜDÍTŐ ASZTALI VIZ.  
ORVOSILAG AJÁNLVA. ORVOSILAG AJÁNLVA.**

Ivógyógymódrá használva, vese- és hólyagbajoknál, a vesemé-  
dence idült hurutjainál, húgykő- és fővényképződésnél, a légutak  
és a kiválasztószervek hurutos bántalmainál kitűnő hatásának  
bizonyult. — Prospektust kívánatra küld a forráskezelőség:

**Muschong buziási gyógyfürdő igazgatósága Buziásfürdőn.**

Hirdetések a legjutányosabb árban  
vétetnek fel e lap kiadóhivatalában.



Nagyvárad város  
**VILLAMOS MŰVE**  
Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vártér 1.

Hosszas kísérletek után forgalomba hoztuk a

**Wolfram lámpát**

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75 százalék megtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa *darabja 5 kor.* 60 gyertyásé *5 kor. 50 fill.*

*Sima izzólámpa dbja 72 fillér,*  
tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindennemű *izzólámpa különlegességek,* fényképek és *izzólámpák,* ugyancsak **5 százalékkal kartell áron alól kaphatók.**

*Csillárok.*

*izzólámpák*

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön e célra épített nagy

← *csillár- és izzólámpák* →  
megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

**villamos motorokat**

1. lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban.

*Elvállaljuk*

**villamos világítási**

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

**Költségvetsek ingyen.**

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

**Uj butor nagyraktár!**

Tisztelettel értesítjük a nagyérdemű közönséget, hogy saját

**kárpitos, asztalos, esztergályos műhelyünket és bútortelepünket kibővítettük**  
és azt a mai naptól kezdve

**Pelleyné és**  
**Schmidt**

bejegyzett cég alatt fogjuk tovább vezetni. Minden törekvésünk oda irányul, hogy a legkényesebb izlésnek is eleget tegyünk. Árunk igen szolidak. Szilárd munkánk és pontos kiszolgálásunkért több oldalról már is elismerésben részesültünk. Allami hivatalnokok és katonatiszt uraknak igen előnyös árt számítunk.

A n. é. vevőközönség szives pártfogását kéri

**Pelleyné és Schmidt**  
NAGYVÁRADON, Teleky-utca 24. sz.

**SEBŐ**  
**IMRE**

könyv-, zenemű-, papir-  
írószerekkereskedő ajánlja

dusan felszerelt raktárát a

magyar német francia és angol iro-

dalom összes termékeiből, nemkülönben dus választéku raktárát

**papir és írószerekben**

legjutányosabb árak mellett.

Pontos kiszolgálás.